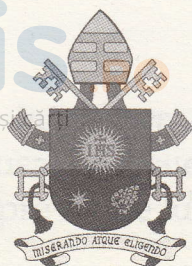

Libris

Respect pentru oameni și săvârșiri

ANDREA TORNIELLI

Într-un interviu cu Papa

Francisc

ÎN CĂLĂTORIE

Traducere din italiană și note de
Cerasela Barbone

TREI

Cuprins

<i>Introducere. Lampedusa, poarta de intrare înspre rănilor lumii</i>	5
<i>Bătrânica și pielea ei ca de pergament.</i>	
<i>Interviu cu Papa Francisc despre călătoriile sale</i>	11
1. Cu tinerii în Brazilia	27
2. În Țara Sfântă cu Bartolomeu	49
3. Coreea, călătorie în Biserica fondată de laici	69
4. Tirana, pe pământul Maicii Tereza	86
5. O scurtă vizită în inima instituțiilor europene ...	96
6. Petru îl vizitează pe fratele Andrei (la hotarele califatului)	104
7. Sri Lanka și Filipine: un Papă în inima Asiei	120
8. Sarajevo, călătorie-fulger în „Ierusalimul Europei“	145
9. La periferiile Americii	156
10. Cuba, poarta de intrare spre Statele Unite	188
11. Anticiparea Jubileului în inima Africii	237
12. Mexic și îmbrățișarea istorică din Cuba	278

13. Lesbos, o zdruncinătură a conștiinței Europei . . .	325
14. Armenia, memorie pentru reconciliere.	345
15. Polonia, îmbrățișarea tinerilor și tăcerea la Auschwitz.	375
16. Georgia și Azerbaidjan. În vizită la micul grup de credincioși	408
17. La Lund, pentru un nou început cu luteranii	426
18. În Egipt, pentru a-i izola pe fundamentalisti și a-i îmbrățișa pe creștinii copecți, supuși martirajului.	433
19. Fatima, rugăciune pentru armonia între popoare	439
20. La înălțime, fără piedici. Din culisele călătoriilor cu avionul papal	445

Lampedusa, poarta de intrare înspre rănile lumii

În dimineața zilei de joi, 7 martie 2013, în Aula Sinodului din Vatican, arhiepiscopul de Buenos Aires, Jorge Mario Bergoglio, lua cuvântul pentru prima și singura oară în fața confrăților cardinali reuniți în Congregațiile Generale ce precedă conclavul. Fiecare avea la dispoziție cinci minute; el a folosit trei și jumătate. Cu gândul la viitorul Papă, schițase „un om care, din contemplarea și adorația lui Isus Hristos, să ajute Biserica să meargă spre periferii. Nu doar cele geografice, dar și periferiile existențiale: ale misterului păcatului, ale suferinței, ale nedreptății, ale ignoranței și indiferenței religioase, ale gândirii, ale tuturor lipsurilor.”

După șase zile, cardinalul argentinian apărea pentru prima oară în logia centrală a bazilicii San Pietro ca Papa Francisc. De atunci, relația dintre centru și periferie a fost o parte esențială a preceptelor de viață și morale ale primului episcop al Romei care s-a născut și a trăit într-unul dintre megalopolisurile emisferei sudice a lumii. Pe care îl inspirase, așa cum documentează Gianni Valente într-un eseu publicat în revista *Limes*, filozoafa argentiniană peronistă Amelia

Respectiv Podetti, care studiasse opera lui Hegel. Aceasta observa că Europa se văzuse pe sine în mod diferit după călătoria în jurul lumii a lui Fernando Magellan. Într-adevăr, să privești lumea de la Madrid nu era același lucru ca din Țara de Foc: perspectiva era mai amplă și se puteau vedea lucruri destinate a rămâne ascunse celui care privea totul din „centrul” imperiului.

Când vrea să explice astăzi referirile lui la periferii, Bergoglio amintește aceste considerații simple, exprimate de o profesoară pe care o cunoscuse la Buenos Aires în perioada în care era preot și stareț peste mănăstirile iezuiților. „Realitatea se vede mai bine de la periferie decât de la centru. În mod obișnuit, ne mișcăm în spații pe care, într-un fel sau altul, le controlăm. Acesta este centrul. În măsura în care ieșim din centru și ne îndepărtăm de el, descoperim mai multe lucruri”, a spus Francisc într-un interviu acordat unui buletin parohial din Villa la Càrcova, un cartier sărac la periferia orașului Buenos Aires.

Încercarea de a găsi opțiuni geopolitice călătoriilor făcute de Papa Francisc nu este, deci, adecvată. Există, în schimb, o explicație mai simplă. Francisc, căruia deși nu-i place să călătorească, cum spune el însuși în interviul care deschide acest volum, merge pe urmele marilor săi predecesori, subliniind în mod deosebit atenția și atracția față de zonele periferice și situațiile limită. Preferă țările mai mici și aflate în dificultate, pe acelea în care, prin prezența lui, poate încuraja acțiuni de dialog, de pace, de reconciliere, de deschidere a unor făgașe noi.

Toate acestea nu au nicio legătură cu poziții ideologice, cu revendicări antagoniste, ori cu Lumea a Treia, cum afirmă unii critici ai lui. Dar nu au legătură nici cu cei care, la polul opus, reduc mesajul lui Francisc la sloganuri depășite sau cuvinte la modă comode.

Alegerea de a include întotdeauna în călătoriile sale întâlniri cu deținuții și vizite în cartierele cele mai sărace nu se naște din strategii de marketing, ci din nevoia imperioasă evanghelică de „a atinge trupul lui Hristos” în umanitatea rănită. Cu mărturia de credință personală, Francisc le arată creștinilor nevoia de a merge spre periferiile geografice și existențiale — fie că e vorba de uitata Republică Centrafricană sau de vecinul de palier singur și aflat în dificultate — pentru a întâlni acolo chipul lui Hristos și a-i atinge trupul. Adică pentru a fi convertit și a se lăsa „rănit” de realitate, privind-o dintr-o perspectivă diferită. Pentru a plânge cu cei care plâng și a se bucura cu cei care se bucură, arătând chipul milostiv al lui Dumnezeu și duioșia lui.

Astfel, în insulele Filipine, sfidând apropierea tai-funului de intensitate redusă, Papa a vrut să meargă la Tacloban, în insula Leyte, să-i îmbrățișeze pe supraviețuitorii ciclonului Yolanda. În Europa nu a pornit din marile capitale, ci din țările cu o istorie frământată, precum Albania majoritar musulmană, martirizată de comunism, sau din orașul-simbol Sarajevo din Bosnia-Herțegovina. După deplasarea în Brazilia pentru Ziua Mondială a Tineretului (ZMT), care se regăsește în agendă ca moștenire de la predecesorul lui, în prima

călătorie în America Latină decide să viziteze Ecuador, Bolivia și Paraguay, țări „periferice” ale continentului. Când ajunge în Mexic în anul următor, nu renunță la vizitarea sudului extrem, Chiapas, pentru a întâlni populațiile indigene. Încheie călătoria în orașul de graniță Ciudad Juárez, privind în tăcere frontiera pe care mulți hispanici încearcă s-o treacă, în căutarea disperată a unui viitor mai bun.

Această carte încearcă să povestească în direct călătoriile internaționale făcute de Papă Bergoglio, începând cu cea din Brazilia, în iulie 2013, până la cea de la Lund, în Suedia, în octombrie 2016. Și se încheie cu o relatare din culise a zborurilor papale. Nu este un eseu de analiză geopolitică și nici nu are pretenția de a oferi un prim bilanț al pontificatului itinerant. Într-o epocă în care abundă comentariile, cine scrie are convingerea că sarcina jurnalistului este, întâi de toate, aceea de a încerca să prezinte realitatea la care este martor. Cititorului acestor pagini îi rămâne să judece dacă încercarea, măcar în parte, a reușit.

*

O carte despre deplasările internaționale ale Papei Francisc ar fi însă incompletă dacă n-ar porni de la prima călătorie a episcopului Romei în afara diecezei lui. O călătorie neașteptată la hotarele extreme ale Italiei, în mijlocul acelei Mediterane ale cărei abisuri s-au transformat în mormânt pentru mii de copii, femei și bărbați care fug de război și de sărăcie. Călătoria în insula Lampedusa, pe care Francisc decide

să o întreprindă pe 8 iulie 2013, nu apare la masa de lucru. Este gândită la jumătatea lunii iunie ca o consecință a știrii despre nu se știe a câta barcă scufundată. Apare din suferința și compasiunea pentru acele morți. Papa cere să nu fie de față politicienii, autoritățile italiene și nici măcar episcopii Siciliei. Îi confirmă direct arhiepiscopului de Agrigento, Francesco Montenegro, că a acceptat invitația parohului insulei, don Stefano Nastasi.

La Lampedusa, timp de numai patru ore, între port și parohie, vorbește cu refugiații și imploră iertarea lui Dumnezeu pentru acest „măcel al nevinovaților”, douăzeci și cinci de mii de morți în douăzeci de ani. Când a oficiat liturghia pe un altar transformat dintr-o barcă veche, cu o cruce pastorală realizată din lemnul ambarcațiunilor migranților, îi invită pe toți să se trezească din „globalizarea indiferenței”, din bulele în care trăiesc cei care „și-au făcut un trai comod, s-au închis în propria bunăstare, cu inima amorțită”. Îi evocă „pe cei care, cu deciziile lor la nivel mondial, au creat situații care conduc la aceste drame”. Îndeamnă stăruitor la „curajul de a-i primi pe cei care sunt în căutarea unei vieți mai bune”. Descrie greșelile unei „înlănțuiri de morți care varsă sângele fratelui”. Amintește că „o societate care a uitat experiența plânsului, a compasiunii” înalță ziduri de egoism. Și întreabă: „A plâns cineva în lume pentru acești frați?”

Lampedusa, poartă de intrare înspre rănile lumii. Lampedusa, drum neprevăzut și răvășitor spre multele călătorii care l-au purtat pe acest episcop bătrân

al Romei la „capătul lumii” să calce pe solul multor altor periferii. Să îmbrățișeze și să se lase îmbrățișat, să încurajeze și să se lase încurajat, să plângă și să șteargă lacrimi. Să ducă în centrul lumii locuri ca Bangui, capitala Republicii Centrafricane, transformată în locul creștinătății unde a oficiat, cu o săptămână mai devreme față de Roma, deschiderea primei Porți Sfinte a Jubileului Milostivirii.

Responsabil Bătrânica și pielea ei ca de pergament

Interviu cu Papa Francisc despre călătoriile sale

Iulie este luna în care, cel puțin teoretic, Papa își ia o scurtă vacanță. Vara lui 2016 e diferită, cu trei săptămâni marcate de călătorii în Armenia și în Polonia, și câteva audiențe extraordinare, ca aceea acordată unui grup numeros de săraci veniți din Franța în pelerinaj la Roma. Pentru Francisc, vacanța constă în a încetini într-o câțiva ritmul activităților, a avea mai mult timp pentru rugăciune și citit, a dedica ore în plus întâlnirilor neoficiale. În conferințele de presă din timpul zborului de întoarcere din călătoriile internaționale, dialogurile lungi pline de riscuri personale cu jurnaliști care îl însoțesc în jurul lumii, Papa Bergoglio a avut deseori posibilitatea să răspundă la întrebări despre întâlnirile semnificative, întâmplările care l-au impresionat în mod deosebit în zilele deplasării. Am ales să începem acest traseu prin intermediul călătoriilor sale adresându-i câteva întrebări. Ne-a primit în Casa Sfânta Marta, reședința sa.

Pe coridorul spațios este o masă pe care se află câteva cărți, câteva cadouri primite, dintre care se remarcă o mare cruce din sticlă suflată, decorată cu aur și pietre semiprețioase. Pe comoda de lângă ușa

Respect de intrare a unui *suite* transformat în miniapartament papal se află statueta din ipsos a Sfântului Iosif dormind, cel „public”, la dispoziția celor care trăiesc alături de Pontif și îl ajută. Este o devoțiune care îl însoțește de foarte mulți ani pe Jorge Mario Bergoglio, obișnuit să strecoare bilete sub baza statuetei, cerând harul divin sau încredințând anumite probleme marelui stăpân al Bisericii, marele protagonist-nonprotagonist ai primilor ani de viață pământească ai lui Isus din Nazaret, veghetorul copilăriei Lui. Este și un alt Sfânt Iosif, cel „privat”, pe care Papa Francisc îl ține în micul său birou, mereu acoperit cu cărți, documente, acte. Un militar din Garda Elvețiană în uniformă oficială păzește coridorul și, pe lângă faptul că e vigilent, îndeplinește și rolul de secretar de anticameră, poate din motivul protocolului estival un pic încetinit. „Sanctitate, a venit oaspetele dumneavoastră”, spune băgând capul pe ușă. Francisc vine imediat. Micul salon spre care dă ușa arată la fel, dar pe pereți sunt niște tablouri mici din mozaic, opera părintelui Rupnik.

Sanctitate, vă place să călătoriți?

Sincer să fiu, nu, niciodată nu prea mi-a plăcut să călătoresc. Când eram episcop în cealaltă dieceză, la Buenos Aires, veneam la Roma numai dacă era necesar și dacă puteam să nu vin, nu veneam. Întotdeauna mi-a fost greu să stau departe de dieceza mea, care pentru noi, episcopii, e „soția” noastră. Și apoi, sunt destul de comod, pentru mine vacanța înseamnă să am ceva timp în plus ca să mă rog și să citesc, dar ca

să mă odihnesc n-am avut niciodată nevoie să schimb locul sau ambianța. Chiar dacă uneori e necesar: de exemplu, când au loc exercițiile spirituale ale Curiei Romane, în Postul Mare, și ne mutăm toți o săptămână la Ariccia.

Vă așteptați, la începutul pontificatului, să călătoriți atât de mult?

Nu, chiar nu! Așa cum am spus, nu-mi prea place să călătoresc. Și niciodată nu mi-aș fi imaginat că o să fac atât de multe drumuri...

Cum ați început? Ce v-a făcut să vă răzgândiți?

Cea dintâi călătorie a fost la Lampedusa. O călătorie în Italia. Nu era programată, nu erau invitații oficiale. Am simțit că trebuia să merg, mă impresiionaseră și mă emoționaseră știrile despre migranții morți în mare, scufundați în adâncuri. Copii, femei, bărbați tineri... O tragedie sfâșietoare. Am văzut imaginile cu salvarea supraviețuitorilor, am primit mărturii despre generozitatea și ospitalitatea locuitorilor din Lampedusa. De aceea, mulțumită colaboratorilor mei, a fost organizată o vizită-fulger. Era important să merg acolo. Apoi a fost călătoria la Rio de Janeiro, pentru Ziua Mondială a Tineretului. Era vorba despre o întâlnire care figura deja în agendă, era stabilită. Papa a mers întotdeauna la ZMT. Ioan Paul al II-lea o programase pe cea de la Köln în 2005, dar a plecat la Domnul cu câteva luni mai devreme, și aceea a fost prima călătorie a succesorului său,